

*Др Зоран Арсић, редовни професор
Универзитет у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду*

САЗИВАЊЕ СКУПШТИНЕ АКЦИОНАРСКОГ ДРУШТВА ПРЕМА ЗАКОНУ О ПРИВРЕДНИМ ДРУШТВИМА ИЗ 2011 ГОД.¹

Сажетак: *Сазивање скупштине је облик комуникације друштва према акционарима и условљено је врстама акција, које постоје у правном систему једне земље. По правилу постојање акција на доносиоца захтева јавни позив, с обзиром да друштво не зна ко је акционар. Насупрот томе, акционари са акцијама на име позивају се на скупштину индивидуалним позивом, што је омогућено евидентирањем акционара. Независно од постојања акција на доносиоца, у домаћем праву присутна су оба начина сазивања скупштине акционарског друштва.*

Кључне речи: *скупштина акционарског друштва, акционар, обавештење*

Регулатива сазивања скупштине акционарског друштва из Закона о привредним друштвима из 2011 год. показује да је усвојена концепција заснована на два паралелна система сазивања. Први је заснован на класичном папирном сазивању скупштине – индивидуални позив препорученом поштом, јавни позив објављивањем у дневним новинама и преизимање материјала лично или преко пуномоћника у седишту друштва. Други систем обухвата примену електронских комуникација – индивидуални позив е-маил-ом, јавни позив објављивањем на интернет страници и преизимање материјала са интернет странице друштва.

Према становишту (инострани) судске праксе и владајућим мишљењу у теорији, сазивање скупштине није правни посао. Ради се о унутрашњем корпоративном акту, који представља меру управљања и пословођења.²

¹ Рад је део пројекта Теоријски и практични проблеми стварања и примене права (ЕУ и Србија).

² Ziemons Hildegard u Karsten Schmidt, Lutter Marcus, Aktiengesetz, Köln 2008, стр.1342; Hüffer Uwe, Aktiengesetz, München 1999, стр.558

1. Садржај позива

Садржина позива за седницу скупштине регулисана је у чл. 335 ст.1. Ради се обавезним елементима позива, који представљају минимум његове садржине (..садржи нарочито..).

У погледу обавезних елемената садржине позива треба рећи да је, упоредноправно посматрано, неуобичајено да међу њима нема пословног имена (фирме). Са практичног аспекта посматрано тешко је замисливо да ће бити упућивани позиви који не садрже пословно име друштва, али његов изостанак не представља повреду прописа о сазивању скупштине.

У чл.335 ст. тч.1 предвиђено је да позив садржи дан слања позива. Ово је од значаја за рачунање рокова за сазивање скупштине из чл.365 и чл.373. Треба имати у виду да се, у случају да се дан слања позива садржан у позиву разликује од дана стварног слања позива, у обзир узима дан када је позив стварно послат. О доказивању слања позива биће говора у доцнијим излагањима, која се односе на начин сазивања скупштине.

Позив мора да садржи место и време одржавања скупштине.

а) Место одржавања скупштине. Седнице скупштине се, по правилу, одржавају у седишту друштва. Одбор директора, односно надзорни одбор, ако је управљање дводомно, може одлучити да се седница скупштине одржи на другом месту, ако је то потребно ради олакшане организације седнице скупштине (чл.332). Од значаја је седиште које је регистровано према чл.19 ст.4.

Под местом одржавања седнице се, у смислу сазивања скупштине, сматра просторија, која се уз тачну поштанску адресу (место, улица и број), наводи у позиву.³ Као допуна је могуће навођење имена просторије⁴ (на пр. Београдска Арена). Само навођење имена просторије није довољно.⁵

Избор просторије је веома важан у поступку припреме скупштине. Просторија мора имати довољан капацитет за процењени број акционара, мора бити снабдевена одговарајућом техником, имати додатни простор за припрему одговора на постављена питања и мора одговорати одређеним безбедносним стандардима. Често потреба за просторијом постоји не само на дан одржавања седнице скупштине, него и предходној и каснијој фази.⁶

Одбор директора, односно надзорни одбору случају дводомног управљања, може донети одлуку да се седница закаже у месту различитом од седишта друштва. Законска норма се односи само на најчешћи случај

³ Ziemons H., *op.cit.*, стр.1345

⁴ *Ibidem*

⁵ Butzke Volker, *Die Hauptversammlung der Aktiengesellschaft*, Stuttgart 2011, стр.40

⁶ Butzke V., *op.cit.*, стр.17; У погледу просторије слично Werner Winfried и Hopt Klaus, Wiedemann Herbert, *AktG Grosskommentar*, Berlin 1993, стр.13

доношења одлуке о сазивању скупштине. Сматрамо да се, по аналогији, она односи и на ситуације када одлуку о сазивању скупштине доноси други овлашћеник – ликвидатор, лице одређено од стране суда (у складу са одлуком суда). Овакав приступ омогућава да се реши проблем који настаје ако скупштину није могуће одржати и законом утврђеном месту. Уколико је одржавање скупштине немогуће у месту које утврђено законом, то не значи да се скупштина не може уопште одржати. Немогућност обухвата и ситуацију када је скупштину могуће одржати у одређеном месту само уз несразмерне потешкоће. Сматра се да тада скупштину треба сазвати у једном за то погодном месту.⁷ Ово је посебно значајно за годишњу скупштину, будући да се она мора одржати у одређеном року. У погледу овог права предвиђено је и његово ограничење – ”ако је то потребно ради олакшане организације седнице скупштине”. Сматрамо да, с тим у вези, треба указати да организација седнице подразумева и омогућавање акционарима да присуствују седници, због чега се одлуком не може отежати вршење права од стране акционара. Овлашћеник је, у сваком случају, ограничен и општом забраном злоупотребе права.

Законско утврђивање места одржавања скупштине, као и споменуто ограничење у погледу доношења одлуке, има за циљ да спречи отежавање учествовања акционара на скупштини, до којег би могло да дође коришћењем неограничене могућности заказивања скупштине у погледу места одржавања. То се, првенствено, односи на мањину акционара.⁸

У вези са одлуком о месту одржавања седнице скупштине, поставља се питање да ли је допуштено одржавања седнице скупштине у иностранству. Као одговор на ово питање јављају се различити ставови, при чему доминира схватање да то није допуштено.⁹ Против ове могућности истиче се да је у таквом случају учешће акционара у скупштини претерано отежано. Уз то се указује и на питање записника у форми нотарске исправе.¹⁰ Оцењује се да је релевантан критеријум могућност фактичког нарушавања права на учествовање, као и могућност сачињавања записника као нотарске исправе.¹¹ Када је домаће право у питању треба имати у виду да јавнобележничка исправа није увек потребна. Од ситуација из чл.86 ст.1 тч.1 Закона о јавном бележничтву облик јавнобележничког записника мора има-

⁷ Schmidt Walter, Meyer – Landrut Joachim y Gadow, Aktiengesetz, Berlin 1963, стр.728

⁸ Gessler, Hefermehl, Eckardt, Kropf, Band II, стр.81

⁹ Werner W., op.cit., стр.14

¹⁰ Schmidt W., Meyer – Landrut J., op.cit., стр.728; Исти став Godin – Wilhemi, Aktiengesetz, Berlin 1967, стр.645; Suprotno Gessler, Hefermehl, Eckardt, Kropf, Band II, стр.82 имајући у виду одсуство изричите законске забране.

¹¹ Ziemons H., op.cit., стр.1350

ти скупштина друштва које има преко 100 акционара,¹² при чему, према чл.8 истог закона, стране јавнобележничке исправе имају, под условом узајамности, исто правно дејство као и јавнобележничке исправе сачињене према домаћем закону.

б) Време одржавања скупштине. Законом није предвиђена регулатива у погледу времена одржавања скупштине. Рагулатива може бити садржана у статуту, али то, по правилу, није случај.¹³ Обично се наводи календарски датум дана уз навод временског тренутка (сата) почетка рада седнице скупштине. Према становишту (стране) судске праксе није неопходно уношење предвиђеног трајања седнице скупштине.¹⁴

Скупштина се не сазива у невреме, односно у време када се не може очекивати да се акционари појаве у скупштини.¹⁵ Приликом утврђивања дана и времена одржавања скупштине, у одсуству посебне норме садржане у статуту, одбор директора има право да донесе одговарајућу одлуку. Мада законом нису утврђена посебна ограничења у том погледу, приликом доношења одлуке, што је право одбора директора, он је везан општим забраном злоупотребе права. У погледу дана и времена заказивања скупштине то значи да се скупштина може заказати тако да право на учествовање не учини претерано отежаним. С тим у вези је питање могућности заказивања скупштине у недељу, или на празник. У том погледу се указује да то није допуштено када се ради о отвореним друштвима.¹⁶ Насупрот томе, када су у питању једноперсонална друштва овакво ограничење не постоји.¹⁷ Исто важи и за друштва са малим бројем акционара.¹⁸ Допуштено је сазивање скупштине у суботу – субота јесте нерадни дан, али није празник и није применљива аргументација која је раније изнета у погледу недеље и празника.¹⁹ Сматрамо да ови ставови имају ограничени домашај када се ради о домаћем праву. Треба, наиме, имати у виду да нема законске регулативе у погледу нерадних дана у недељи, као и питање верских празника који нису утврђени као нерадни дани, посебно оних који се односе на велики број људи (на пр. неке славе)

У погледу одређивања времена одржавања скупштине примењује се исто ограничење као у погледу дана одржавања – савесност и поштење.

¹² За разлику од Закона о привредним друштвима из 2004 год. оснивачка скупштина не постоји према Закону о привредним друштвима из 2011 год.

¹³ Werner W., *op.cit.*, стр.15

¹⁴ Ziemons H., *op.cit.*, стр.1344

¹⁵ Werner W., *op.cit.*, стр.15

¹⁶ Gessler, Hefermehl, Eckardt, Kropf, Band II, *op.cit.*, стр.83; Schmidt W., Meyer – Landrut J., *op.cit.*, стр.728

¹⁷ Gessler, Hefermehl, Eckardt, Kropf, Band II, *op.cit.*, стр.83

¹⁸ Hüffer U., *op.cit.*, стр.564

¹⁹ Gessler, Hefermehl, Eckardt, Kropf, Band II, *op.cit.*, стр.84

Време одржавања не може бити утврђено тако да се тиме онемогућава, или чини отежаним учествовање у скупштини. То значи да време мора бити уобичајено. При томе треба видети рачуна о томе да се донесу одлуке предвиђене дневним радом, као и о могућности да акционари дођу и оду истог дана.²⁰ С тим у вези указује се да је то најраније у 8 сати.²¹ Када се ради о берзански котираним друштвима, пракса у неким земљама је да се почетак седнице заказује за 10 или 11 часова.²² Ако је утврђен завршетак скупштине, односно да када скупштине може да траје, то не може бити после поноћи.²³ Почетак скупштине мора бити тако утврђен, према владајућем мишљењу, да се скупштине оконча у истом дану.²⁴ С обзиром да се код великих акционарских друштва може запазити појава да акционари злоупотребљавају време за дискусију и право на постављање питања, као и инсистирањем на детаљним информацијама, покушавају да протегну рад скупштине после поноћи, сматра се да је допуштено сазивање скупштине која би трајала два дана.²⁵ С тим у вези треба указати на постојање различитих ставова. Према мањинском ставу није потребно у позиву назначити могућност да се скупштина одржава два дана. Гласање после 24,00 не чини одлуке манљивим. Уколико је продужено трајање скупштине било предвидиво с обзиром на дневни ред, опреза ради би требало назначити могућност дводневог трајања. Правна обавеза у том смисли, међутим, не постоји. При томе се указује да рад скупштине по дану не би требало да прелази више од 14 сати. Прекорачење не делује на пуноважност одлука.²⁶ Насупрот томе, истиче се да позив мора да садржи ознаку да се скупштина може наставити наредног дана, када се скупштина наставља наредног дана у исто време када је поћела првог дана. У одсуству навода о оваквој могућности садржај позива је нетачан и одлуке донете другог дана су побојне.²⁷ Треба указати да се у теорији чини разлика између скупштине која је (или није) сазвана на један дан од скупштине која је само завршена после 24 сата. Таква би била ситуација када је скупштина само формално затворена после 24 сата. Иста ситуација би постојала и када су до 24 сата завршена сва гласања

²⁰ Ziemons H., op.cit., стр.1345

²¹ Beck AG – HB, стр.398

²² Тако у Немачкој према Ziemons H., op.cit., стр.1345

²³ Hüffer U., op.cit., стр.564

²⁴ Beck AG – HB, стр.398

²⁵ Ibidem

²⁶ Према Reger Gerald u Bürger Tobias, Körber Torsten, Aktiengesetz, Heidelberger Kommentar, Heidelberg 2008, стр.774 - 775

²⁷ Göhmann Andreas u Henn Günter, Frödermann Jürgen, Handbuch den Aktienrechts, Heidelberg 2009, стр.457 – 458; Zöllner Wolfgang, Beschlussfassung und Beschlussmängel u Habersack Mathias, Bayer Walter, Aktienrecht im Wandel, Tübingen 2007, стр.475 - 476

на скупштини, а после 24 сата се само расправља под тачком ”разно”. У оба случаја не постоје одлуке које би се могле побијати.

У тч.3 ст.1 чл. 335 предвиђено је да позив за седницу скупштине мора да садржи и ”предлог дневног реда”. С тим у вези треба указати на недоследност законског текста. На слабости концепције засноване на предлогу дневног реда је било указивано у погледу раније важеће регулативе.²⁸ Основним решењем Закона о привредним друштвима из 2011 год, је усвојен, по нашем мишљењу, исправан став према којем онај ко сазива скупштину утврђује и дневни ред, а не предлог дневног реда (чл.336). Предвиђено је да се дневни ред седнице утврђује одлуком о сазивању скупштине коју доноси одбор директора, али се у оквиру надлежности одбора директора наводи да он утврђује предлог дневног реда (чл.398 ст.1 тч.8). Уз предлог дневног реда потребна је назнака о којим тачкама се предлаже да скупштина донесе одлуку, као и навођење класе и укупног броја акција која о тој одлуци гласа и већини која је потребна за доношење одлуке.

Позив за седницу скупштине мора садржати и обавештење о начинима на који се могу преузети материјали за седницу. У ст.10 чл.335 предвиђено је да се материјали за седницу морају ставити на располагање акционарима истовремено са слањем позива а) личним преузимањем, или путем пуномоћника, у седишту друштва у редовно радно време, ”или” б) на интернет страници друштва, тако да их акционари могу преузети у целости. Овде се ради о алтернативној облигацији (”или”) и поставља се питање избора. По општин прописима избор врши дужник (чл.403 Закона о облигационим односима), што је у овом случају друштво. Извршеним избором, међутим, друштво може довести акционаре у неравноправан положај, с обзиром да је могуће да немају сви акционари приступ интернету. Сматрамо, зато, да би друштво, независно од споменуте алтернативне формулације ст.10, требало да омогући акционарима оба начина преузимања материјала за скупштину. Овоме у прилог иде и формулација тч.4 ст.1 чл.335 где се говори о ”начинима” преузимања, а не о ”начину” преузимања.

Позив мора да садржи и поуку о правима акционара у вези са учешћем у раду скупштине и обавештење о правилима за њихово остваривање. То обавештење мора бити јасно и прецизно, а правила у складу са законом, статутом и пословником о раду скупштине. Ово обухвата на пр. минимални број акција које акционар мора поседовати за лично учешће у раду скупштине (чл.328 ст.3), као и могућност именовања заједничког пуномоћника за случај да акционари појединачно не поседују тај број акција

²⁸ Арсић Зоран, Дневни ред за скупштину акционарског друштва, Правни живот 12/2007, стр.103-112

(ћл.328 ст.4), могућност гласања у одсуству (чл.340), напомену о обавези једнаког гласања (чл.360 ст.7).

Уколико је на основу чл.340 утврђена обавезна употреба формулара за давање пуномоћја, тада позив мора да садржи и тај формулар.

Позив за скупштину мора да садржи и обавештење о дану акционара (чл.331), са напоменом да само лица која су акционари на тај дан имају право да учествују у раду скупштине. Када су јавна друштва у питању потребно је и обавештење из ст.5 чл.331, ако је испуњен услов у погледу броја акционара. Обавештење о дану акционара мора да садржи и податке о праву на предлагање дневног реда (треба: допуне дневног реда, према чл.337), правима на постављање питања, уз навођење рокова у којима се та права могу користити. Ако су датаљне информације о коришћењу тих права доступне на интернет страници друштва, тада је довољно навођење тих рокова уз јасно упућивање на интернет страницу друштва. Обавештење о дану акционара мора садржати и опис процедуре о гласању преко пуномоћника, а нарочито информацију о начину на који друштво омогућава акционарима доставу обавештења о именовању пуномоћника електронским путем. Статутом друштва мора бити предвиђен макар један начин на који акционар може обавестити друштво о датом пуномочју за гласање електронским путем (чл.344). Обавештење о дану акционара мора садржати и опис процедуре гласања у одсуству (чл.340), као и за гласање електронским путем ако је то предвиђено статутом, укључујући и формуларе за такво гласање. У ст.9 чл.335 предвиђено је да ако друштво из техничких разлога не може ове формуларе да објави на својој интернет страници, оно је у обавези да на својој интернет страници назначи да се ти формулари могу прибавити у папирној форми, када је у обавези да те формуларе достави путем поште и без икакве накнаде сваком акционару који то затражи.

Када су у питању одредбе које се односе на формуларе за гласање путем поште и за давање пуномоћја, у погледу одговарајућих одредби у упоредном праву износи се оцена да су оне предвиђене у корист друштва да би омогућиле стандардизацију поступака.²⁹

У ст.8 чл.335 је предвиђено да друштво нема обавезу да у позиву наведе елементе који се односе на начин преузимања материјала, формулар за давање пуномоћја и дан акционара (тч.4,6 и 7 ст.1 чл.335), ако се у позиву за седницу назначе интернет странице са којих се могу преузети ти подаци, односно документи. Ова одредба је од значаја у случају да се позив доставља поштом у папирној форми. Сматрамо да је применљива и у случају да се сазивање врши објављивањем на интернет страници друштва, када

²⁹ За немачко право тако Butzke V., *op.cit.*, стр.53

позив, уместо одговарајућих елемената, садржи линкове преко којих је могуће преузети податке, односно документе.

Уобичајено је да се у позиву наведе и орган који сазива скупштину, као и правни основ (одговарајући члан закона или статута).

2. Начин достављања позива

Позив за седницу скупштине се може достављати на два начина – препорученом пошиљком путем поште, или објављивањем на интернет страници друштва и на интернет страници регистра првредних субјеката (чл.335 ст.3 тч.1 и 2). У првом случају се ради о индивидуалном позиву, док у другом случају постоји јавни позив. Из законске формулације произлази да се ради о алтернативној облигацији где је друштво дужник. Избор врши друштво одговарајућом одредбом статута (чл.246 ст.1 тч.7). Овакво решење одговара и општим прописима (чл.403 Закона о облигационим односима). Сматрамо да је овакав приступ споран. Ради се о томе да обавеза обавештавања постоји зато да би се акционарима омогућило да остваре своја права везана за скупштину. С тим у вези указује се да избор у погледу начина обавештавања увек припада акционару.³⁰ Избором од стране друштва акционари могу бити стављени у неједнак положај, будући да је могуће да немају сви акционари приступ интернету. Ово се види и из тога да друштво може да бира између тч.1 и тч.2, али не може да бира између слања позива поштом и слања позива путем е-маил-а.

Позив се шаље препорученом пошиљком поштом на адресе акционара из јединствене евиденције акционара. Достављање се сматра извршеним даном слања пошиљке на ту адресу (теорија одашиљања). С тим у вези је спорно да ли уз име акционара, мора бити наведена његова актуелна адреса. Полазећи од захтева да пријем буде могућ, указује се да одговор на ово питање мора бити потврдан.³¹ С друге стране, када је домаће право у питању, законска формулација спомиње адресу из јединствене евиденције акционара и слање на ”ту” адресу. Према томе, у домаћем праву, адреса не мора бити актуелна. То значи да ризик промене адресе терети акционара. С друге стране, ризик тачног адресирања на адресу из јединствене евиденције терети друштво. Ово зато што само у том случају важи претпоставка о извршеном достављању, при чему ризик преноса терети акционара. У случају спора друштво доказује да је пошиљка послата. Треба, ипак, указати да пријемна књига – лист поште не представља доказ о садржини одређеног поднеска, нити да је поднесак поднет у вези са тачно одређеним

³⁰ Schmitz Ulrike, *Der Einfluss neuer Technologien auf die Aktionärsmitverwaltung*, Köln 2003, стр.62

³¹ Ziemons H.:, *op.cit.*, стр.1348

предметом, у ситуацији када у истој није назначено на који се конкретан предмет се односи, нити садржина предатог поднеска (Решење Вишег трговинског суда, Иж. 902/2008 од 3.4.2008 год.). Постојање повратнице није прописано, што је оправдано с обзиром да је обавеза друштва извршена предајом позива пошти.

Индивидуални позив је могућ и применом е-маил-а, ако је акционар дао сагласност. Сагласност у домаћем праву мора бити дата у писаној форми. У погледу давања сагласности указује се да сагласноист представља и када акционар достави своју е-маил адресу у сврху достављања позива. Сагласност је у овом случају дата конклюдентном радњом. Треба имати у виду да није свако достављање е-маил адресе конклюдентна радња, него само оно које је извршено у сврху достављања позива, као и да је достављање извршено у писаној форми. Указује се да такав карактер нема писани позив да друштво прихвати трошкове преузимања (Download) неопходних података.³² Пријављивање на маилинг листу на интернет страници друштва, такође, нема карактер давања сагласности.

Као и код позива путем поште, позив е-маил-ом се сматра достављеним оног дана када је послат. Ово важи само ако је слање извршено на адресу коју је дао акционар. Ризик функционисања мреже и приступа сноси акционар. У случају спора друштво доказује да је е-маил послат. С тим у вези треба има у виду чл.122 Закона о електронским комуникацијама где је предвиђено право надлежних државних органа да остваре увид у податке о мрежном саобраћају који су од значаја за одлучивање у споровима. Овакав третман позива е-маил-ом није изричито предвиђен законом као у случају сазивања путем поште, али сматрамо да се та правила примењују по аналогији.

За разлику од могућности избора између индивидуалног и јавног позива, друштво не може да врши избор између два начина индивидуалног сазивања скупштине. У овом случају законодавац је заузео, по нашем мишљењу, исправан став и препустио избор акционару. Ово је оправдано, с обзиром да би избором од стране друштва, извршеним одговарајућом одредбом статута, могло доћи до повреде принципа једнаког третмана акционара. Ово зато што сваки акционар не мора имати приступ интернету.³³

Независно од начина индивидуално позива, препорученим писмом или е-маил-ом, позив се шаље лицима која су имала статус акционара на дан доношења одлуке о сазивању скупштине (чл.335 ст.3). Спомињу се одлуке одбора директора, надзорног одбора, као и суда. Сматрамо да се регулатива, по аналогији, примењује и на случај када одлуку о сазивању скупштине доноси ликвидатор (чл.372 ст.5).

³² Schmitz U., *op.cit.*, стр.62 напомена бр.17 и тамо наведена литература

³³ Sasse Marc, *Hauptversammlung und Internet*, Berlin 2002, стр.76

Као што раније улазали друштво може, одговарајућом одредбом статута, извршити избор у погледу поступка сазивања скупштине и одредити се за јавни позив. У том случају се позив објављује на интернет страници друштва и интернет страници регистра привредних субјеката. Статутом је могуће предвидети да се позив за седницу упућује и објављивањем у најмање једном високотиражном дневном листу који се дистрибуира на целој територији Републике Србије (чл.335 ст.6). Независно од недовољно прецизне формулације, овакво решење има својих предности и недостатака. У односу на објављивање на интернет страници, оно претпоставља повећане трошкове, посебно имајући у виду обимност садржаја позива. С друге стране, њиме се превазилази могућност неједнаког тремана акционара, о чему је било речи.

Када се ради о јавном друштву оно је дужно да позив објави и на интернет страници регулисаног тржишта, односно мултилатералне трговачке платформе где су укључене његове акције, а објаву увек врши и на својој интернет страници (чл.335 ст.4).

3. Рок за слање позива

За разлику од раније важеће регулативе Закона о привредним друштвима из 2011 год. у погледу рока са слање позива за скупштину не познаје максимални рок, већ само минимални рок. У том смислу позив за редовну скупштину мора да се пошаље најкасније 30 дана пре одржавања седнице (чл.365 ст.2), а за ванредну скупштину најкасније 21 дан пре одржавања седнице (чл.373).

Минимални рок има заштитну функцију - акционари треба да буду у позицији да се стварно припреме за одржавање скупштине. Питање рачунања рока је изузетно важно, будући да повреда правила о роковима за сазивање скупштине представља основ за поништај скупштинских одлука донетих на тој скупштини.³⁴ На рачунање рока примењују се општа правила за рачунање времена (чл.77 Закона о облигационим односима). Треба, такође, имати у виду да се примењују правила за рачунање рока у данима.³⁵ То значи да се дан одржавања скупштине не рачуна, а обрачун дана се врши уназад. У погледу почетка рока у упоредном праву и правној теорији постоји дилема да ли се дан одржавања скупштине рачуна или не.³⁶ Када је домаће право у пи-

³⁴ Mimberg Jörg, Die Frist zur Einberufung der Hauptversammlung nach dem UMAG, Die Aktiengesellschaft 19/2005, стр.717

³⁵ При томе су позната два приступа – природни обрачун (*momento ad momentum*) и цивилни обрачун (узимају се у обзир цели дани).

³⁶ С тим у вези енглески судови сматрају да ``дани`` значе ``clear days`` односно дане који не обухватају дан кад је позив послат и дан када скупштина треба да се одржи – *Gower, op.cit.*, стр.505

тању сматрамо да је одговор на ово питање садржан у чл.77 Закона о облигационим односима и да се његовом применом (директном или аналогном) долази до закључка да се дан одржавања скупштине не рачуна.³⁷ Посебно треба нагласити да се рачунање рока врши уназад. Овакав начин обрачуна времена може довести до одређених потешкоћа. Тако на пр. ако је у питању редовна скупштина (годишња скупштина) заказана за 5.јули 2006 год., тада се позив мора упутити најмање 30 дана пре дана скупштине и 30-ти дан је 6.Јуни. Тај последњи дан рока (6. Јуни) мора у целости бити укључен у рок. Рачунањем рока уназад рок истиче 6. Јуна у 0.00 сати. При томе треба имати у виду да акционар мора имати на располагању законом утврђени минимални рок за припрему за скупштину – рок је утврђен у циљу заштите интереса акционара у погледу информисања и припреме. У том смислу се указује да би требало говорити о року за припремање за скупштину, што би требало имати у виду када се ради о позивању на скупштину. Следствено томе, позив за скупштину мора бити упућен најкасније 5.Јуна до 24.00 сата.³⁸ При томе указујемо да се позив сматра примљен оног дана када је послат.

Друга ситуација би настала када би последњи дан рока (6. Јуни) био законом утврђен као нерадни дан. Тада се Према ст.2 чл. 77 Закона о облигационим односима тада се као последњи дан рока рачуна "следећи радни дан". Ово питање које је узроковано рачунањем рока уназад није непознато у упоредном праву – регулатива немачког права је допуњена нормом према којој се у таквом случају узима у обзир временски претходни радни дан.³⁹ Као "следећи радни дан" јавља се Понедељак 5 Јуни. Другачије тумачење, према којем би следећи радни дан био календарски следећи радни дан Среда 7. Јуни није прихватљиво, зато што у том случају акционар нема на располагању 30 дана за припрему за скупштину. Другачије тумачење је онемогућено циљем норме, којом се жели обезбедити акционару законом утврђени минимални рок за припрему за скупштину.⁴⁰

У погледу јавног објављивања позива за седницу скупштине важе исти рокови као и у случају индивидуалних позива, независно да ли је у питању објављивање у дневном листу, или на интернет страници. У случају објављивања у дневном листу меродаван је датум садржан у импресуму. Када је у питању објављивање на интернет страници постоји специфичност која се односи на трајање објављивања. За разлику од објављивања у

³⁷ За немачко право слично Mimberg J., op.cit., стр.717

³⁸ Пример наведен према Reppen Tilman, Der Sonntag und die Berechnung rückwärtslaufender Fristen im Aktienrecht, Zeitschrift für Unternehmens- und Gesellschaftsrecht 1/2006, стр.129

³⁹ Čl.123 st.4 UMAG-a

⁴⁰ Reppen T., op.cit., стр.130 напомена бр.38

дневном листу, које је једнократно, објављивање на интернет страници (друштва, регистра привредних субјеката итд.) мора трајати најмање до дана одржавања седнице скупштине (чл.335 ст.5).

Ситуација је специфична ако се ради о скупштини која није одржана због недостатка кворума (чл.352). У том случају се може сазвати поновљена седница скупштине. О поновљеној седници се ради када је у питању исти дневни ред, што је изричито предвиђено у чл.352 ст.1. Као што се види постоје две претпоставке за поновљену седницу – немогућност одржавања првобитно заказане седнице због недостатка кворума (а не због других разлога), и исти дневни ред. Није, дакле, могуће за поновљену седницу мењати дневни ред. Уколико се дневни ред мења, ради се о новој седници и на њу се примењују општи прописи о сазивању скупштине. У погледу рокова за сазивање поновљене седнице скупштине разликују се две ситуације. Ако у позиву нема унапред одређеног дана одржавања поновљење седнице, тада се поновљена седница може одржати најкасније 30 дана, а најраније 15 дана рачунајући од дана неодржане седнице. Позив за поновљену седницу се упућује најкасније 10 дана пре дана предвиђеног за одржавање поновљене седнице. Ако позив за неодржану седницу садржи датум могућег одржавања поновљење седнице, тада ће поновљена седница бити одржана на тај дан. Законом је предвиђено ограничење у том погледу, с обзиром да тај дан не може бити дан који пада раније од осмог ни касније од тридесетог дана рачунајући од дана неодржане седнице. С обзиром да се ради о поновљеној седници са истим дневним редом и унапред утврђеним даном одржавања поновљене седнице, нема обавезе слања нових позива. Осим тога, позив није могуће послати нараније 10 дана пре поновљене седнице, ако је поновљена седница заказана осмог дана од дана неодржане седнице.

4. Повлачење позива (отказивање скупштине), измена позива, двоструко сазивање

Седница скупштине се може отказати до њеног формалног отварања.⁴¹ Као и код сазивања скупштине, може се разликовати одлука о отказивању скупштине и повлачење позива. У погледу отказивања скупштине надлежан је онај ко је донео одлуку о сазивању скупштине. Када се ради о начину отказивања скупштине, односно о повлачењу позива, спорно је да ли повлачење позива мора да прати форму позива за скупштину. Сматрамо да је прихватљив став према којем то није потребно.⁴² Ово, пре свега, зато

⁴¹ Ziemons H., *op.cit.*, стр.1352; Reger G., *op.cit.*, стр.775

⁴² Werner W., *op.cit.*, стр.20; Reger G., *op.cit.*, стр.775; Godin – Wilhelmi, *op.cit.*, стр.644; Ziemons H., *op.cit.*, стр.1352; Супротно Schmidt W., Meyer – Landrut J., *op.cit.*, стр.727

што при повлачењу позива није увек могуће поштовати рокове за сазивање скупштине.⁴³ Изјава о отказивању скупштине (повлачење позива) мора бити дата тако да омогући акционарима најлакше стицање сазнања о отказивању.⁴⁴ У обзир долази саопштење у дневним новинама, као и објављивање на интернет страници друштва. При томе није потребно навођење основа за отказивања седнице скупштине.⁴⁵

Када се ради о изменама позива важе друга правила. Измена позива се, начелно, третира као нови позив.⁴⁶ Ако измене обухватају важне промене у погледу места и времена одржавања скупштине, тада је потребна примена процедуре за сазивање скупштине, пре свега у погледу рокова за слање позива.⁴⁷ Овакав приступ не важи ако се ради само о неважним изменама. Тако на пр. почетак седнице се може померити за одређено време, до чега може да дође због поступка контроле уласка у салу где се седница одржава.⁴⁸ У литератури постоји став према којем се померање почетка за период до 30 минута сматра мањом изменом.⁴⁹ Промена просторије у којој се седница одржава, такође, не представља измену која тражи нови сазив скупштине.⁵⁰ Када се ради о изменама дневног реда по основу прихваћеног предлога за допуну дневног реда примењују се правила из чл. 334.

У делу литературе се, само као на теорјиску могућност, указује на ситуацију двоструког сазивања скупштине.⁵¹ Таква ситуација наступа када два овлашћеника на сазивање скупштине једну скупштину закажу у исто време или једну после друге. Када је домаће право у питању оваква ситуација би могла да настане у случају да суд, по захтеву мањине акционара због одбијања одбора директора да сазове скупштину, одреди лице које је овлашћено да сазове скупштину, а одбор директора промени своју одлуку и одлучи да ипак сазове скупштину, са дневним редом према захтеву акционара. У ситуацијама двоструког сазивања скупштине важење позива се решава по временском приоритету – први позив је важећи, док је други без дејства. Каснији позив не представља повлачење ранијег позива, с обзиром да њега може да повуче само онај ко је донео одлуку о његовом слању. У случају истовременог сазивања оба позива су без дејства.

⁴³ Werner W., *op.cit.*, стр.20

⁴⁴ Hüffer U., *op.cit.*, стр.565; Ziemons H., *op.cit.*, стр.1352

⁴⁵ Reger G., *op.cit.*, стр.775

⁴⁶ Ziemons H., *op.cit.*, стр.1352

⁴⁷ Reger G., *op.cit.*, стр.775; Werner W., *op.cit.*, стр.21; Butzke V., *op.cit.*, стр.54;

⁴⁸ Butzke V., *op.cit.*, стр.54;

⁴⁹ Hüffer U., *op.cit.*, стр.565; Reger G., *op.cit.*, стр.775

⁵⁰ Hüffer U., *op.cit.*, стр.565; Ziemons H., *op.cit.*, стр.1352; Reger G., *op.cit.*, стр.775

⁵¹ Werner W., *op.cit.*, стр.21; Butzke V., *op.cit.*, стр.

Zoran Arsić, Ph.D., Full Professor
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad

Convocation of Shareholders Meeting

Abstract: Convocation of shareholders meeting is a sort of communication among shareholders and company determined by kinds of shares regulated in each national legal system. As a rule shareholders with registered shares are to be notified individually, while existence of bearer shares requires public announcement. Despite lack of bearer shares in domestic law, Serbian Company Act stipulates both techniques.

Key words: shareholders meeting, shareholder, notification